

Hoofdstuk 2

De ‘IOS-procedure’

door NICO CLIJMANS (advocaat)

Structuur

Afdeling 1. Fase 1: de aanmaning

Afdeling 2. Fase 2: reactie van de schuldenaar

Afdeling 3. Fase 3: Proces-verbaal van niet-betwisting door de gerechtsdeurwaarder

Afdeling 4. Fase 4: de uitvoerbaarverklaring van het proces-verbaal van niet-betwisting van de gerechtsdeurwaarder door de magistraat van het comité CBB

44201 Op 22 oktober 2015 verscheen in het Belgisch Staatsblad de wet van 19 oktober 2015 houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie (*BS* 22 oktober 2015 editie 1, 65.084).¹

Daardoor wordt in het vijfde deel, titel I. van het Gerechtelijk Wetboek een nieuw hoofdstuk I. *quinquies* ingevoerd met als titel “Invordering van onbetwiste geldschulden”.

Het hoofdstuk loopt over acht artikelen gaande van artikel 1394/20 t.e.m. artikel 1394/27 in het Gerechtelijk Wetboek.

De wet is van toepassing sinds 1 september 2017.

44202 De wet geeft tevens uitvoering aan artikel 10 van de Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad nr. 2011/7 d.d. 16 februari 2011 betreffende de bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties (*Pb.L.* 23 februari 2011, afl. 48, 1).

De lidstaten werd daarbij de verplichting opgelegd om via een spoedprocedure of andere procedure, doch doorgaans binnen de 90 kalenderdagen na opstart, “bij de rechter of een andere bevoegde autoriteit” van de niet-betwiste schuldinvordering een uitvoerbare titel te bekomen.

---

1. De zgn. “Potpourri I-wet”.

In casu koos de wetgever bewust voor een buitengerechtelijke procedure¹: de zgn. “IOS-procedure”.²

44203 Er volgt een administratieve (buitengerechtelijke) procedure *sui generis*, ingevoerd voor de invordering van onbetwiste geldschulden via de gerechtsdeurwaarder.

44204 Het toepassingsgebied van de wet wordt bepaald in artikel 1394/20 van het Gerechtelijk Wetboek, bepaling die luidt:

“Elke onbetwiste schuld die een geldsom tot voorwerp heeft en die vaststaat en opeisbaar is op dag van de aanmaning bedoeld bij artikel 1394/21 kan, ongeacht het bedrag ervan, vermeerderd met de verhogingen waarin de wet voorziet en de invorderingskosten alsmede, in voorkomend geval en ten belope van ten hoogste 10 % van de hoofdsom van de schuld, alle interesten en strafbedingen, in naam en voor rekening van de schuldeiser op verzoek van de advocaat van de schuldeiser door een gerechtsdeurwaarder worden ingevorderd, met uitzondering van schulden van of ten aanzien van: ...”.

De “IOS-procedure” viseert dan ook de invordering, op verzoek van een advocaat, door de gerechtsdeurwaarder, van een onbetwiste schuld die een geldsom tot voorwerp heeft, vaststaat en opeisbaar is op dag van aanmaning en dit ongeacht het bedrag van de hoofdsom; méér wettelijke verhogingen en invorderingskosten en meer verwijrenten en schadebedingen (weliswaar *samen* beperkt tot 10 % van de hoofdsom).

Met “invorderingskosten” worden enkel de gerechtsdeurwaarderskosten bedoeld en dus niet advocatenkosten (RPV). De “verhogingen waarin de wet voorziet” betreft de (minimale) som van 40 EUR *ex art.* 6 van de Wet Bestrijding Betalingsachterstand.³

Overeenkomstig artikel 1394/20, 2^e lid van het Gerechtelijk Wetboek, is de invorderingsprocedure niet van toepassing op:

- 1) publieke overheden bedoeld in artikel 1412*bis*, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek;
- 2) schuldeisers of schuldenaren die niet zijn ingeschreven in de KBO;

---

1. D. SCHEERS en P. THIRIAR, *Potpourri I – Gerechtelijk recht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 141.

2. P. LOMBARDI en B. NELISSEN, “De invordering van onbetwiste geldschulden: de “IOS-procedure” onder de loep”, *RW* 2015-16, 1355-1359; D. MOUGENOT, “Le recouvrement de dettes d’argent non contestées”, in *Potpourri I et autres actualités de droit judiciaire*, Brussel, Larcier, 2016, 263-289;

S. VOET en B. ALLEMEERSCH, “Invordering van onbetwiste geldschulden” in B. ALLEMEERSCH (ed.), *De Hervorming van de burgerlijke rechtspleging door Potpourri I*, Brugge, Die Keure, 2016, 1-18.

3. Kh. Gent, afd. Kortrijk, 22 december 2016, *D.A.O.R.* 2017, (51) 53.

- 3) handelingen die niet zijn verricht in het kader van de activiteiten van de onderneming;
- 4) een faillissement, een gerechtelijke reorganisatie, een collectieve schuldenregeling en andere vormen van wettelijke samenloop;
- 5) niet-contractuele verbintenissen tenzij zij het voorwerp uitmaken van een overeenkomst tussen de partijen (bv. een dading) of er een schuldbekentenis is of betrekking hebben op schulden uit hoofde van gemeenschappelijke eigendom van goederen.

44205 De wet voorziet in een snelle procedure bestaande uit vier fases, te weten:

- 1) aanmaning;
- 2) standpunt schuldenaar;
- 3) PV van niet-betwisting;
- 4) uitvoerbaarverklaring PV.

Bijzonder om te vermelden is dat ingevolge artikel 6 van de “Potpourri III-wet”¹ de documenten die de gerechtsdeurwaarder in het kader van deze procedure zal opstellen (aanmaningen en processen-verbaal), vrijgesteld worden van registratieplicht, *ergo* van registratierechten. Het vast registratierecht ter zake een exploit of proces-verbaal van 50 EUR komt hier dan ook te vervallen.

Hierna volgt een bespreking van de vier fases.

AFDELING 1. FASE 1: DE AANMANING

door NICO CLIJMANS

Het betrokken artikel van het Gerechtelijk Wetboek betreft artikel 1394/21.

Conform deze bepaling betekent de gerechtsdeurwaarder vooraleer tot de invordering over te gaan van een onbetwiste geldschuld, een aanmaning tot betaling.

Deze aanmaning tot betaling dient dan, op straffe van nietigheid, en benevens de vermeldingen van artikel 43 van Gerechtelijk Wetboek een aantal specifieke bepalingen te bevatten opgesomd in voormeld wetsartikel.

---

1. Wet van 4 mei 2016 houdende internering en diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 13 mei 2016.

Het gaat hier om:

- 1) een duidelijke omschrijving van de verbintenissen waaruit de schuld is ontstaan;
- 2) een duidelijke beschrijving en verantwoording van al de bedragen die van de schuldenaar geëist worden;
- 3) de aanmaning om te betalen binnen de maand en de wijze waarop de betaling kan worden uitgevoerd;
- 4) de mogelijkheden waarover de schuldenaar beschikt om op de aanmaning te reageren overeenkomstig artikel 1394/22 van het Gerechtelijk Wetboek (zie infra);
- 5) de inschrijving van de schuldeiser en de schuldenaar in het KBO.

Bij de aanmaning worden vervolgens gevoegd (niet gesanctioneerd):

- 1) een afschrift van de bewijsstukken waarover de schuldeiser beschikt;
- 2) het antwoordformulier waarvan sprake in artikel 1394/22 van het Gerechtelijk Wetboek.

Het dient benadrukt dat deze fase van aanmaning enkel kan geschieden op uitdrukkelijk verzoek van een advocaat (cf. artikel 1394/20, lid 1 van het Gerechtelijk Wetboek).

Volgens de bepaling van de memorie van toelichting bij de wet is de advocaat de eerste rechter: hij dient na te gaan of de schuldvordering waarvan men de invordering voorstaat, voldoet aan alle wettelijke voorwaarden.¹ In concreto zal de advocaat nagaan of er betwisting is van de schuldvordering, bijvoorbeeld op basis van voorafgaande briefwisseling, of de gevorderde interesten en het schadebeding van 10 % van de hoofdsom niet overstijgen en of de vordering wel *ratione personae* via de besproken procedure kan worden ingevorderd.

AFDELING 2. FASE 2: REACTIE VAN DE SCHULDENAAR

door NICO CLIJMANS

Het relevante wetsartikel hier is artikel 1394/22 van het Gerechtelijk Wetboek.

---

1. S. VOET en B. ALLEMEERSCH, “Invordering van onbetwiste geldschulden” in B. ALLEMEERSCH (ed), *De Hervorming van de burgerlijke rechtspleging door Potpourri I*, Brugge, Die Keure, 2016, 7 met verwijzing naar de parlementaire voorbereiding in voetnoot 43.

Het is inderdaad zo dat de schuldenaar binnen de voormelde termijn van één maand na betekening van de aanmaning kan betalen, betalingsfaciliteiten kan vragen aan de schuldeiser of de reden te kennen kan geven waarom hij de schuldvordering betwist; dit bij middel van het antwoordformulier dat gehecht werd aan de hoger besproken akte van aanmaning. Het antwoordformulier wordt dan tegen ontvangstbewijs aan de instrumenterende gerechtsdeurwaarder gestuurd, hem overhandigd in zijn studie of hem overgezonden op een andere wijze bepaald door de Koning. Uiteraard geeft dan de gerechtsdeurwaarder daarvan kennis aan de schuldeiser.

Een betaling in deze fase betekent het einde van de administratieve procedure; afkortingen betekenen een schorsing ervan en een gemotiveerde betwisting van de schuldvordering betekent het einde van de procedure, evenwel zonder dat daar een beoordeling van de motieven door de gerechtsdeurwaarder aan de orde is en zonder dat één en ander leidt tot automatische saisine van de rechtbank (hetgeen een gemiste kans is).

Ook de hypothese van afwezigheid van reactie mag niet uit het oog verloren worden, in welk geval de procedure verder gezet kan worden zonder meer.

Volgens de memorie van toelichting bij de wet staat een niet-gemotiveerde betwisting gelijk met een afwezigheid van betwisting.¹ Er moet aldus een reden van betwisting worden opgegeven, doch deze reden wordt niet beoordeeld op haar merites. Misbruik is dan ook niet uitgesloten. Duidelijk ongegronde of dilatoire betwistingen van de schuld kunnen beteugeld worden via artikel 780bis van het Gerechtelijk Wetboek.²

In geval van betwisting met motief of motieven staat het aldus aan de schuldeiser om de zaak vooralsnog aanhangig te maken bij de rechtbank via de klassieke procedure (dagvaarding of tegensprekelijk verzoekschrift). Zie artikel 1394/23 van het Gerechtelijk Wetboek. Het is een gemiste kans dat er niet wordt voorzien in een automatisch vatten van de rechtbank na dergelijke betwisting. Thans wordt de schuldeiser opnieuw blootgesteld aan kosten met het oog op de betekening van de dagvaarding of het uitsturen van het tegensprekelijk verzoekschrift en verliest hij kostbare tijd door “terug naar af” te moeten.

---

1. Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2014-15, nr. 54-1219/001, 30.

2. D. MOUGENOT, “Le recouvrement de dettes d’argent non contestées”, in *Pot-pourri I et autres actualités de droit judiciaire*, Brussel, Larcier, 2016, 280 e.v.

AFDELING 3. FASE 3: PROCES-VERBAAL VAN NIET-BETWISTING DOOR DE GERECHTSDEURWAARDER

door NICO CLIJMANS

Artikel 1394/24 van het Gerechtelijk Wetboek.

Ten vroegste acht dagen (die dienen ter onderhandeling of opvolging betaling) na het verstrijken van de termijn van één maand na betekening van de aanmaning bij exploit van de gerechtsdeurwaarder stelt de gerechtsdeurwaarder, op verzoek van de schuldeiser, proces-verbaal op van niet-betwisting van de schuldvordering. Daarbij wordt vermeld:

- 1) ofwel dat de schuldenaar de schuld niet of niet geheel heeft voldaan, noch betalingsfaciliteiten heeft gevraagd of gekregen, noch de reden te kennen heeft gegeven waarom hij de schuld betwist;
- 2) ofwel dat de schuldeiser en de schuldenaar betalingsfaciliteiten zijn overeengekomen, die evenwel niet zijn nagekomen.

In het proces-verbaal worden tevens de vermeldingen van de akte van aanmaning en de geactualiseerde afrekening van de schuld in hoofdsom, schadebeding, interesten en kosten opgenomen.

AFDELING 4. FASE 4: DE UITVOERBAARVERKLARING VAN HET PROCES-VERBAAL VAN NIET-BETWISTING VAN DE GERECHTSDEURWAARDER DOOR DE MAGISTRAAT VAN HET COMITÉ CBB

door NICO CLIJMANS

Artikel 1394/24, § 2 van het Gerechtelijk Wetboek stelt:

“Het proces-verbaal wordt op verzoek van de gerechtsdeurwaarder uitvoerbaar verklaard door een magistraat van het beheers- en toezichtscomité bij het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest bedoeld in artikel 1389bis/8.

Het wordt voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging en maakt, in voorkomend geval pro rata van het saldo van de schuldvordering, een titel uit die overeenkomstig het vijfde deel van dit wetboek ten uitvoer kan worden gelegd.”

De bedoeling is om aldus tot een uitvoerbare titel te komen op basis waarvan kan geëxecuteerd worden (uitvoerend beslag).

Het is duidelijk waarom een magistraat dient tussen te komen; het betreft een extra garantie op een objectieve beoordeling van het dossier. Let wel: een diepgaande inhoudelijke controle geschiedt niet door deze magistraat die immers enkel marginaal mag afoetsen.¹

Artikel 1394/24, § 4 van het Gerechtelijk Wetboek stipuleert vervolgens dat een volledig uitgevoerde invordering geldt als dading voor de gehele schuld met inbegrip van alle eventuele wettelijke verhogingen, interesten en schadebedingen.

Er wordt aldus een einde gemaakt aan het geschil.

44206 Het zogenaamde “inversion du contentieux”.²

De schuldenaar kan vooralsnog de executie schorsen door de zaak ten gronde aanhangig te maken bij de bevoegde rechter.³ Dit geschiedt overeenkomstig artikel 1394/24, § 3 van het Gerechtelijk Wetboek.

De procedure geldt onverminderd de bevoegdheid van de beslagrechter in geval van zwarigheden bij de tenuitvoerlegging (cfr. art. 1498 van het Gerechtelijk Wetboek). Er weze evenwel aan herinnerd dat dergelijk verzet (in theorie) *niet* schorsend werkt ten aanzien van de executie. Redenen hier zijn: misbruik van beslagrecht, problemen in verband met de actualiteit van de titel, of met betrekking tot de beslagbaarheid van de goederen of met betrekking tot de regelmatigheid van de procedure (nietigheden).

De procedure die leidt tot schorsing van de executie wordt ingesteld bij verzoekschrift op tegenspraak waarbij titel V bis van het boek II van het vierde deel van het Gerechtelijk Wetboek met uitzondering van artikel 1334^{quater} van toepassing is. Bij het verzoekschrift dient wel, op straffe van nietigheid, een afschrift van het proces-verbaal van niet-betwisting te worden gevoegd.

De procedure wordt dus omgekeerd. De procedure strekt niet tot het bekomen van een uitvoerbare titel doch daarentegen wel tot neutralisatie van de reeds

1. S. VOET en B. ALLEMEERSCH, “Invordering van onbetwiste geldschulden” in B. ALLEMEERSCH (ed.), *De Hervorming van de burgerlijke rechtspleging door Potpourri I*, Brugge, Die Keure, 2016, 11.

2. S. VOET en B. ALLEMEERSCH, “Invordering van onbetwiste geldschulden” in B. ALLEMEERSCH (ed.), *De Hervorming van de burgerlijke rechtspleging door Potpourri I*, Brugge, Die Keure, 2016, 12, met verwijzing in voetnoot 66 naar H. BOULARBAH, *Requête unilatérale et inversion du contentieux*, Brussel, Larcier, 2010, 912 p.

3. Beslagr. Oost-Vl., afd. Gent 16 mei 2017, *P&B* 2017, 128: de schorsing treedt in op het moment van de neerlegging van het contradictoir verzoekschrift.

via administratieve procedure verworven uitvoerbare titel. De schuldeiser heeft derhalve het voordeel van de twijfel aan zijn kant, verwerft vrij eenvoudig en redelijk snel een uitvoerbare titel en het is dan aan de schuldenaar om zijn gelijk te bewijzen via een zelf te initiëren klassieke procedure ten gronde.

Men wendt zich hiertoe als schuldenaar niet tot de beslagrechter aangezien het om een betwisting ten gronde van de vordering gaat. Men richt zich derhalve tot die rechter die materieel en territoriaal bevoegd is om van de schuldvordering en haar betwisting kennis te nemen.

Er is in de wettelijke regeling van het Gerechtelijk Wetboek geen termijn voorzien voor de aanhangigmaking van de betwisting.

44207 Het centraal register voor de invordering van onbetwiste geldschulden.

Binnen de nationale kamer van de gerechtsdeurwaarders zoals bedoeld in artikel 555 van het Gerechtelijk Wetboek wordt een centraal register opgericht voor de invordering van onbetwiste geldschulden. Het betreft een centraal register dat een geïnformatiseerde gegevensbank behelst en beheerst wordt door de nationale kamer van gerechtsdeurwaarders.

Daarin worden de gegevens verzameld die nodig zijn om het juiste verloop van de procedures voor de invordering van onbetwiste geldschulden na te gaan en het proces-verbaal van niet-betwisting uitvoerbaar te verklaren.

Te dien einde zal de gerechtsdeurwaarder een afschrift van alle besproken exploitent, betekeningen, kennisgevingen, mededelingen, betalingsfaciliteiten en processen-verbaal en de bijlagen daarvan overmaken, binnen de drie werkdagen, aan het centraal register voor opname.

Deze gegevens worden vervolgens bewaard voor een periode van tien jaar (artikel 1394/27, § 1 en § 2 van het Gerechtelijk Wetboek).

Het is de bedoeling dat de gerechtsdeurwaarders die gegevens van het centraal register gemakkelijk en rechtstreeks kunnen registreren en raadplegen, en dit, per aangemaande partij of, in voorkomend geval, per schuldeiser.

44208 Het facultatief karakter van de “IOS-procedure”.

In de rechtspraak is intussen de discussie gerezen of de procedure facultatief dan wel verplicht te volgen is bij “B2B”-invordering van onbetwiste geldschulden.

Aangezien artikel 1394/20 van het Gerechtelijk Wetboek uitdrukkelijk het woord “kan” in de mond neemt, lijkt het alzo te zijn dat de procedure facultatief is.

Deze mening werd recent ook gedeeld door het hof van beroep te Gent in haar arrest van 24 april 2017.¹

In dit verband dient wel gewezen op het herschreven² artikel 1017, eerste lid van het Gerechtelijk Wetboek, waarvan het eerste lid voortaan *in fine* bepaalt: “Niettemin worden nutteloze kosten, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022, zelfs ambtshalve ten laste gelegd van de partij die ze foutief heeft veroorzaakt.”

Principieel wordt de in het ongelijk gestelde partij, bij eindvonnis en zelfs ambtshalve, verwezen in de gerechtskosten (artikel 1017, lid 1 van het Gerechtelijk Wetboek). Uitzondering werd in de rechtspraak gemaakt op grond van art. 1382-83 van het Burgerlijk Wetboek in geval van foutieve veroorzaking dezer kosten. Dit werd nu gecodificeerd.

De vraag is of het initiëren van een traditionele invorderingsprocedure eerder dan de opstart van een “IOS-procedure” te beschouwen is als foutief. Gelet op het hierboven aanvaarde *facultatieve* karakter is dit niet zo en kan deze nieuwe bepaling niet dienen om in voorkomend geval de kosten te laste te leggen van de proceswinnende eiser.³

44209 Evaluatie

De nieuwe regeling ter zake de invordering van onbetwiste geldschulden heeft negatieve en positieve kanten.

Positief te noemen is alleszins dat de werklast van de magistratuur verlaagd wordt en dat er een geïnformatiseerde gegevensbank wordt opgericht via het centraal register voor de invordering van onbetwiste geldschulden.

De procedure is goedkoop.

De procedure zou moeten leiden tot een betere concurrentiepositie voor ondernemingen.

Negatief is eerder dan weer dat er geen of toch weinig gerechtelijke controle is, er geen automatische saisine is van de rechtbank bij betwisting van de schuldverordering wat tijd doet verliezen, c.q. de kosten doet oplopen.

1. Gent 24 april 2017, *P&B* 2017, 125. *A contrario*: Kh. Gent, afd. Dendermonde 20 oktober 2016, *Ius & Actores*, 2016, 127; Kh. Gent, afd. Kortrijk, 22 december 2016, *TGR*, 2017, 114.

2. Ingevolge art. 81 Potpourri IV-wet; wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 30 december 2016.

3. A. WYNTER, “Invorderen via rechtbank in plaats van via IOS is niet per se fout”, *Juristenkrant*, 2017, afl. 350, 2.

Gevolg is ook dat de advocaat in concurrentie treedt met de gerechtsdeurwaarder en als het ware wordt “gemarginaliseerd” tot verkeerslicht (het verschaffen van groen licht met het oog op de invorderingen op deze administratieve wijze) daar waar betwijfeld kan worden of zijn beroepsaansprakelijkheid verkleint.